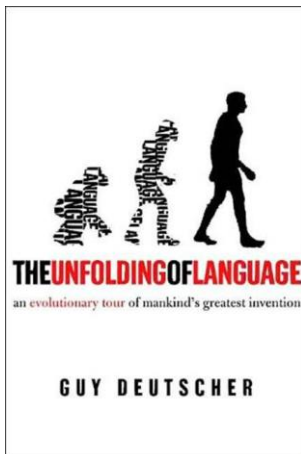

The Unfolding of Language: The Evolution of Mankind's Greatest Invention

นฤดล จันทรจาร์*

Naruedol Chancharu

Deutscher, G. (2005).

The Unfolding of Language:

*The Evolution of Mankind's
Greatest Invention.*

New York: Henty Holt &
Company.

Guy Deutscher ถือว่าเป็นหนึ่งในนักภาษาศาสตร์ร่วมสมัยที่ประสบความสำเร็จจากการผลิตผลงานในเชิงวิทยาศาสตร์อ่านสนุก (popular science) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือ *The Unfolding of Language: The Evolution of Mankind's Greatest Invention* (2005) เล่มนี้ ได้รับเสียงตอบรับที่ค่อนข้างดีจากนักวิจารณ์ (ได้คะแนนเฉลี่ย 4.2/5 จากเว็บไซต์ Goodreads) และยังทำให้ชื่อของ

---

* นักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต Department of Linguistics, University of Cambridge
ติดต่อได้ที่: naruedol@outlook.com

Deutscher เริ่มเป็นที่รู้จักในวงกว้าง ก่อนที่จะตามมาด้วยงานเขียนสำหรับกลุ่มผู้อ่านทั่วไปที่สำคัญอีกชิ้นหนึ่งคือ *Through the Language Glass: Why the World Looks Different in Other Languages* (2010) ผลงานวิชาการก่อนหน้านี้ของ Deutscher คือหนังสือ *Syntactic Change in Akkadian: The Evolution of Sentential Complementation* (2005)

ก่อนที่จะเริ่มสำรวจเนื้อหาของ *The Unfolding of Language* เราควรทำความเข้าใจกับคำว่า evolution (วิวัฒนาการ) ที่อยู่ในชื่อรองของหนังสือเล่มนี้ (*The Evolution of Mankind's Greatest Invention*) กันก่อน สำหรับนักภาษาศาสตร์โดยส่วนใหญ่ เมื่อได้ยินคำว่า language evolution (วิวัฒนาการของภาษา) สิ่งแรกที่มีจะนึกถึงก็คือการเกิดขึ้นของภาษาในฐานะที่เป็นระบบการสื่อสารที่มีความซับซ้อนของมนุษย์ ตัวอย่างของประเด็นปัญหาสำคัญที่นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาวิวัฒนาการของภาษาในแง่นี้มักจะให้ความสนใจคือ การเกิดขึ้นของภาษาเกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการทางพันธุกรรม (genetic evolution) ของมนุษย์หรือไม่มากนักเพียงใด วิวัฒนาการของภาษามีความเกี่ยวข้องกับระบบการสื่อสารแบบอื่นๆ ของมนุษย์และสัตว์สปีชีส์อื่น เช่น ท่าทาง (gesture) ระบำ (dance) เสียงเรียก (call) และเพลง (song) หรือไม่อย่างไร

อย่างไรก็ตาม วิวัฒนาการของภาษาในความหมายข้างต้นไม่ใช่สาระสำคัญในหนังสือ *The Unfolding of Language* สิ่งที่ Deutscher สนใจศึกษาจริงๆ แล้วคือการเปลี่ยนแปลงของภาษาจากมุมมองเชิงวิวัฒนาการ (language change from an evolutionary viewpoint) ในความหมายนี้ ภาษาและหน่วยสร้างต่างๆ ในภาษา คือ หน่วยทางวิวัฒนาการ (evolutionary unit) ที่เปลี่ยนแปลงไปตามกลไกต่างๆ เช่น การผ่าเหล่า (mutation) และการเลือกสรร (selection) โดยมีลักษณะทางกายภาพและปรีชาของมนุษย์ สังคมและวัฒนธรรม เป็นแรงกดดัน (pressure) ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในฐานะนักภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (historical linguist) Deutscher นำเอาแนวคิดเรื่องวิวัฒนาการของภาษาในความหมายนี้ มาใช้อธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ในภาษา ทั้งการแปรเปลี่ยนร่วมสมัยและข้ามสมัย (synchronic and diachronic variation and change)

แนวคิดดังกล่าวสะท้อนออกมาได้ดีจากประโยคหนึ่งในบทนาในหนังสือเล่มนี้ “Language is mankind's greatest invention – except, of course, that it was never invented” (หน้า 1) ข้อความอันเป็นปฏิพาทย์นี้ (“ภาษาคือสิ่งประดิษฐ์ที่ไม่ได้ประดิษฐ์ขึ้นมา”) เสนอข้อเท็จจริงสำคัญประการหนึ่ง กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงของภาษาส่วนใหญ่มีลักษณะรวมกลุ่ม (collective) และไม่รู้สึกรู้ตัว (unconscious) ในแนวคิดนี้ ภาษารวมชาติทุกภาษาในโลกนี้ไม่ได้มีใครคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา แต่เป็นมรดกทางวิวัฒนาการที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลานาน โดยมีมนุษย์เป็นผู้ผลิตซ้ำ ดังนั้น ภาษาจึงมีความคล้ายคลึงกับผลผลิตทางวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น เจริญ น้ำปลา หรือหมากเก็บ ที่มีการถ่ายทอดและเรียนรู้จากรุ่นสู่รุ่น และการแปรเปลี่ยนที่เกิดขึ้นจะต้องอยู่หรือดับไปหรือไม่อย่างไรก็แล้วแต่การยอมรับของคนในสังคม

หนังสือเล่มนี้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 บทหลัก บทที่ 1 (A Castle in the Air) แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางวิจิตรภาพและวากยสัมพันธ์ (morphological and syntactic variation) โดยใช้ตัวอย่างจากภาษาต่างๆ ทั่วโลก ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประเด็นสำคัญที่ Deutscher ต้องการชี้ให้เห็นก็คือ ความสมบูรณ์แบบ (perfection) ของภาษาเป็นเพียงมายาคติ (myth) เท่านั้น แท้จริงแล้วหากมองให้ลึกซึ้งแล้วจะพบว่าภายใต้ภาพลวงของความเป็นระเบียบของภาษานั้นมีความผิดปรกติและความไม่สมเหตุสมผล (irregularities and irrationalities) ซ่อนอยู่ ตัวอย่างที่น่าสนใจคือลิงค์ (gender) ที่แตกต่างกันของคำว่า “หิน” ในภาษาอังกฤษ (นปุงสกลิงค์), เยอรมัน (ปุงลิงค์), ฝรั่งเศส (อิตีลลิงค์) และอาเคเดียน (ปุงลิงค์หรืออิตีลลิงค์) และอุปสรรค -sh ในภาษาเฮเมซ (Jemez) ซึ่งอาจหมายถึงจำนวนมาก จำนวนน้อย หรือจำนวนสอง แล้วแต่คำนามที่เป็นต้นศัพท์

ประเด็นเรื่องความผิดปรกติและความไม่สมเหตุสมผลดังกล่าวเชื่อมโยงกับเนื้อหาของบทที่ 2 (Perpetual Motion) ซึ่งกล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของภาษาศาสตร์เชิงประวัติ เช่น ความสัมพันธ์ทางเชื้อสาย (genetic relationship) และการสืบสร้าง (reconstruction) นอกจากนี้ Deutscher ยังเน้นย้ำประเด็นที่ว่า ภาษานั้นเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทุกขณะ โดยมีปัจจัยที่เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญ ได้แก่ ความประหยัด (economy) ในการลดทอนการออกเสียงหรือการจดจำกฎไวยากรณ์ การแสดงออก

(expressiveness) ในการเลือกสรรถ้อยคำใหม่ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร และการเทียบแบบ (analogy) โดยการนำกฎที่มีอยู่แล้วไปใช้กับหน่วยสร้างอื่นๆ บทที่ 3 (The Forces of Destruction) ขยายความเรื่องหลักการความประหยัดในการเปลี่ยนแปลงของภาษา โดยใช้ตัวอย่างในทางเสียง เช่น Grimm's law ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอ่อนลงของเสียงจากภาษา Indo-European ตั้งเดิมสู่ภาษาตระกูล Germanic เช่น g (*grno*) > k (*corn*) และ k (*kerd*) > h (*heart*) และในทางโครงสร้าง เช่น Jespersen's cycle ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกร่อนทางความหมายของคำแสดงการปฏิเสธ ในภาษาอังกฤษ (*ne Vnawiht* > *neV nawt* > *V not* > *n't V*)

แม้หลักการเรื่องความประหยัดในภาษาดังบรรยายข้างต้นจะทำให้ดูเหมือนว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นล้วนแล้วแต่เป็นความเสื่อมถอย (decay) ทั้งสิ้น แต่แท้จริงแล้วการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามก็ดำรงอยู่ในภาษาเช่นกัน บทที่ 4 (A Reef of Dead Metaphors) กล่าวถึงกระบวนการที่ทำให้เกิดความหมายใหม่ โดยมีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor) เป็นตัวขับเคลื่อน ตัวอย่างเช่นการขยายความหมายของคำว่า *got* จาก “ได้รับ” มาสู่ “มี” และการพัฒนาของคำว่า *but* มาจากวลีในภาษาอังกฤษเก่าว่า *be-utan* (“โดยข้างนอก”) แนวคิดเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกร่อนและการแสดงออกทางความหมายได้รับการขยายความในบทที่ 5 (The Forces of Destruction) ซึ่งกล่าวถึงกระบวนการเกิดหน่วยศัพท์และหน่วยไวยากรณ์ใหม่ในภาษาตัวอย่างเช่นคำว่า *above* ซึ่งเกิดจากกระบวนการกร่อนจากวลีที่แปลว่า “on by on up” ในภาษาอังกฤษโบราณ และการพัฒนาของความหมายเวลาอนาคตของหน่วยสร้าง *be going to* จากความหมายการเคลื่อนที่ไปยังจุดหมายปลายทางเพื่อเป้าหมายบางอย่าง (I'm going (to the library) to return the books “กำลังไป (ห้องสมุด) เพื่อคืนหนังสือ” > “กำลังจะคืนหนังสือ”)

บทที่ 6 (Craving for Order) เกี่ยวข้องกับปัจจัยสุดท้ายของการเปลี่ยนแปลงภาษา นั่นคือ การเทียบแบบ ในบทนี้ Deutscher นำเสนอกรณีศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางไวยากรณ์ในภาษาตระกูล Semitic เช่น ภาษาอารบิก ภาษาฮีบรู การเกิดขึ้นของระบบพยัญชนะราก (radical consonants) และสระแบบ (templatic vowels) ในภาษาตระกูลนี้ มีกระบวนการหลายขั้นตอนซึ่งเกี่ยวข้องกับการกลมกลืนเสียง การกร่อน

เสียง และขยายผลของการเปลี่ยนแปลงด้วยการเทียบแบบ กล่าวคือ ในขั้นตอนแรก ในภาษา Semitic ดั้งเดิม มีการระบบคำแบบเติมอุปสรรค-ปัจจัย เพื่อบ่งชี้หน้าที่ทางไวยากรณ์ แต่ต่อมา มีการกลมกลืนเสียงระหว่างอุปสรรค-ปัจจัยกับสระที่อยู่ภายในรากคำ และเมื่ออุปสรรค-ปัจจัยนั้นกร่อนหายไป จึงทำให้ตัวบ่งชี้แสดงหน้าที่ทางไวยากรณ์กลายเป็นการเปลี่ยนเสียงสระภายในรากคำเอง ในช่วงแรก การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นกับบางคำเท่านั้น แต่ต่อมามีคำอื่นๆ ในภาษาก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เนื่องจากเกิดการเทียบแบบกับคำที่เปลี่ยนแปลงไปก่อนหน้านี้

ในบทสุดท้าย คือบทที่ 7 (The Unfolding of Language) Deutscher ย้อนกลับมาที่ประเด็นเรื่องวิวัฒนาการของภาษา โดยอธิบายให้เห็นถึงการผุดขึ้นของไวยากรณ์ (emergence of grammar) จากหลักการเบื้องต้นทางปริชาณและการสื่อสาร และความซับซ้อนทางโครงสร้างที่เพิ่มขึ้น อันเป็นผลจากกระบวนการไวยากรณ์วิวัฒน์ (grammaticalization) ในขั้นตอนเริ่มต้นของการสื่อสารของมนุษย์นั้น ภาษายังพัฒนาไม่มากนัก กล่าวคือ ยังอยู่ในช่วง Tarzan stage ที่แสดงความหมายโดยคำศัพท์ ยังไม่มีโครงสร้างไวยากรณ์ที่แน่ชัด ต่อมาเมื่อมนุษย์มีพัฒนาการทางปริชาณที่มากขึ้น ก็ต้องการระบบการสื่อสารที่ซับซ้อนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ภาษาจึงเริ่มมีระบบไวยากรณ์ที่แน่ชัดขึ้น โดยพัฒนามาจากโครงสร้างที่ประกอบด้วยคำศัพท์นั่นเอง ตัวอย่างเช่น คำว่า *get* ในภาษาอังกฤษมีความหมายทางคำศัพท์ที่เป็นรูปธรรมคือ “ได้รับ” แต่ต่อมา มีการเปลี่ยนแปลงตามกระบวนการไวยากรณ์วิวัฒน์ จนมีความหมายทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้นคือ “มี” เช่น *He's got a car.* “ต้อง” เช่น *I've got to go.* และ “แน่นอน” เช่น *She's got to be there by now.*

สิ่งที่ผู้อ่านจะได้รับจากหนังสือ *The Unfolding of Language: The Evolution of Mankind's Greatest Invention* (2005) ของ Guy Deutscher เล่มนี้คือ ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษา โดยผ่านสำนวนการเขียนที่อ่านเข้าใจง่าย นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีวิธีการนำเสนอประเด็นต่างๆ อย่างสร้างสรรค์ เช่น การสร้างสถานการณ์หรือบทสนทนาจำลอง และรูปภาพหรือสัญลักษณ์ประกอบที่แฝงอารมณ์ขัน และที่สำคัญ จุดเด่นที่สุดของหนังสือเล่มน่าจะเป็นความหลากหลายของข้อมูลภาษาที่ผู้เขียนใช้เป็นตัวอย่าง ซึ่งจำนวนมากมาจากภาษาอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจาก

ตระกูล Indo-European และ/หรืออยู่นอกทวีปยุโรป (เช่น ภาษาไทย) จึงช่วยลดอคติทางภาษาศาสตร์ได้ส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ ความเชี่ยวชาญของผู้เขียนในภาษาตระกูล Semitic ยังช่วยเพิ่มความลึกในเชิงวิชาการของงานเขียนนี้ได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุผลข้างต้น หนังสือเล่มนี้จึงน่าจะเหมาะสำหรับผู้อ่านทั่วไปที่สนใจประเด็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางภาษา หรือสำหรับผู้ที่มีความรู้พื้นฐานทางภาษาศาสตร์ที่อยากจะหาอะไรอ่านยามว่าง และเหมาะสำหรับเป็นบทอ่านเสริมในวิชาทางภาษา/ภาษาศาสตร์ในการเรียนระดับอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

Deutscher, G. (2005). *The unfolding of language: The evolution of mankind's greatest invention*. New York: Henty Holt & Company.